Grŵp Trawsbleidiol ar Diabetes
Cross Party Group on Diabetes

12.10.22. 12:15 – 13:15
Cofnodion

Cadeirydd | Chair: Jayne Bryant AS
Is Cadeirydd | Vice Chair Rhun ap Iorwerth AS
Ysgrifennydd | Secretary: Diabetes UK Cymru, Mathew Norman, Rheolwr Polisi a Materion Cyhoeddus

Ymddiheuruadau | Apologies:

- Peredur Owen-Griffiths AS
- Samuel Kurtz AS
- Scott Crawley, Cydgysylltydd Traed Diabetig Cenedlaethol

Yn bresennol | Attendance

- Jayne Bryant AS
- Mark Isherwood AS
- Libby o swyddfa Jayne Bryant AS
- Rhys o swyddfa Rhun ap Iorwerth AS
- Lee Gonzales o swyddfa Joel James AS
- Rachel Burr, Cyfarwyddwr Diabetes UK Cymru
- Mathew Norman, Rheolwr Polisi a Materion Cyhoeddus, Diabetes UK Cymru
- Tess Saunders, Swyddog Polisi a Materion Cyhoeddus, Coleg Brenhinol Podiatreg
- Dr Rob Lee, Is-Gadeirydd AWDPRG
- Michelle Moseley, Cynghorydd Addysg a Dysgu Gydol Oes, y Coleg Nyrsio Brenhinol
- Dr Carys Marshall, Prif Seicolegydd Clinigol, BIP Caerdydd a'r Fro
- Dr Rose Stewart, Seicolegydd Clinigol Ymgynghorol ac Arweinydd Seicoleg Diabetes, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Agenda:

Time | Amser	Pwnc	Topic
11:45 - 12:15	1. Cyflwyniadau	1. Introductions
12:20	2. Materion yn codi o gyfarfod 5 Gorffennaf 2022	2. Matters arising from 5th of July 2022 meeting.
12:25	3. Arolwg gyda phobl yn byw gyda diabetes gan DUK	3. Missing to Mainstream Diabetes UK PLWD Survey

	Cymru ar "Missing to Mainstream"	
12:45	4. Holi ac ateb	4. Q&A
12:50	5. Trafodaeth Agored: Pryderon ynghylch Costau Byw a Phwysau'r Gaeaf	5. Open Discussion: Concerns relating to the Cost of Living and Winter Pressures
13:10	6. UFA	6. AOB
13.15	Cau - rydym bellach wedi cytuno ar ddyddiadau tri chyfarfod nesaf y Grŵp 7. Trawsbleidiol	7. Close – We have agreed dates now for the next 3 CPGs

1. **Arolwg gyda phobl yn byw gyda diabetes gan DUK Cymru ar "Missing to Mainstream"| Missing to Mainstream Diabetes UK PLWD Survey (20 min)**

- Cyflwyniad gan Mathew Norman o Diabetes DU Cymru	- Presentation from Mathew Norman from Diabetes UK Cymru

Y prif ganfyddiadau:

- Dywedodd 81 y cant o'r ymatebwyr eu bod wedi cael trafferth rheoli eu diabetes.
- Dywedodd 71.8 y cant o'r ymatebwyr nad ydynt erioed wedi cael cymorth seicolegol i helpu i reoli eu diabetes
- Mae 20.4 y cant o'r ymatebwyr a ddywedodd eu bod wedi cael cymorth yn cael cymorth seicolegol ar gyfer eu diabetes ar hyn o bryd.
- Dywedodd 90 y cant o'r ymatebwyr sy'n cael cymorth ar hyn o bryd eu bod naill ai'n fodlon neu'n fodlon iawn â'u cymorth.
- Dywedodd 38.5 y cant o'r holl ymatebwyr eu bod wedi cael anhawster o ran cael cymorth seicolegol.
- Roedd llawer o'r rhwystredigaethau a leisiwyd yn ymwneud â'r ffaith nad oes cymorth seicolegol ar gael, diffyg apwyntiadau/cyswllt â meddyg teulu, byth yn cael cynnig y cymorth neu nad oedd byth yn cael ei drafod.
- Dywedodd 50.6 y cant o'r ymatebwyr nad ydynt yn gwybod ble i fynd os bydd angen cymorth arnynt.
- Dywedodd 51.2 y cant o'r ymatebwyr, os byddai angen cymorth arnynt ar gyfer eu hiechyd meddwl sy'n gysylltiedig â diabetes, y byddent yn siarad â'r GIG yn gyntaf, ac yna 28.7 y cant a ddywedodd y byddent yn siarad â theulu, yna 10.3 y cant a ddywedodd y byddent yn siarad â Diabetes UK.
- Dywedodd 37.4 y cant o'r ymatebwyr eu bod wedi profi'r stigma mewn perthynas â'u diabetes.
- Dywedodd 77.6 y cant o'r ymatebwyr eu bod yn meddwl nad yw'r cyhoedd yn deall diabetes o gwbl neu ddim yn dda iawn. Dim ond 1.2 y cant a ddywedodd eu bod yn meddwl bod gan y cyhoedd ddealltwriaeth dda o ddiabetes.

- Dywedodd 25.9 y cant o’r ymatebwyr eu bod yn meddwl nad yw gweithwyr iechyd proffesiynol (cyffredinol) yn deall diabetes o gwbl neu ddim yn dda iawn. Mae 47.1 y cant yn meddwl bod ganddyn nhw rywfaint o ddealltwriaeth. Mae 27.0 y cant yn meddwl bod ganddynt ddealltwriaeth dda neu wych.

Prif bwyntiau:

- Mae arnom angen mwy o fynediad at gymorth seicolegol a dealltwriaeth o ble i ddod o hyd i gymorth.
- Roedd llawer o'r rhwystredigaethau a leisiwyd yn ymwneud â'r ffaith nad oes cymorth seicolegol ar gael, diffyg apwyntiadau/cyswllt â meddyg teulu, byth yn cael cynnig y cymorth/nad oedd byth yn cael ei drafod.
- Maent yn fodlon/bodlon iawn pan fyddant yn cael cymorth seicolegol.
- Dywedodd dros draean o'r ymatebwyr eu bod wedi profi'r stigma mewn perthynas â'u diabetes.
- Mae angen gwell dealltwriaeth yn gyffredinol o ddiabetes ar lefel HCP.
- Mae angen lefel uwch o ddealltwriaeth gan y cyhoedd, yn enwedig o ran gwahanol fathau a sut i reoli'r cyflwr.
- Mae angen ystyried yr effaith ar deulu, ffrindiau a gweithleoedd.

2. Holi ac ateb | C&A (10 munud)

Cwestiynau i DUK gan y mynychwyr yn bersonol ac ar-lein	Questions to DUK from the attendees in person and virtually

- Nododd y gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a oedd yn bresennol eu siom bod rhai pobl sy'n byw gyda diabetes yn teimlo nad oedd gweithwyr gofal iechyd proffesiynol yn teimlo empathi am eu cyflwr.
- Dywedodd Mark Isherwood AS fod ymatebion gan bobl sy'n byw gyda diabetes yn atgoffa rhywun o'r rhai sy'n byw gyda chyflyrau prinnach a llai adnabyddus. Nododd fod rhai o'r pryderon a godwyd ynghylch cyflogaeth yn torri'r gyfraith a bod angen cefnogaeth/dealltwriaeth o hawliau pobl sy'n byw gyda diabetes.
- Cododd Rob Lee y pryderon ynghylch stigma, yn enwedig i'r rhai sy'n byw gyda diabetes math 2.
- Cytunodd y grŵp trawsbleidiol y dylid ysgrifennu llythyr at y Dirprwy Weinidog Lynne Neagle AS i dynnu sylw at ganlyniadau'r arolwg/ymchwil i gefnogi galwadau am fwy o fynediad ac ymwybyddiaeth o wasanaethau iechyd meddwl yng Nghymru.

3. Trafodaeth Agored: Pryderon ynghylch Costau Byw a Phwysau'r Gaeaf | Open Discussion: Concerns relating to the Cost of Living and Winter Pressures (20 munud)

Bydd pawb sy'n bresennol yn rhannu eu pryderon am argyfyngau costau byw i'r rhai sy'n byw gyda diabetes. Gallai'r drafodaeth arwain at gamau i'r Grŵp eu cymryd a/neu Diabetes UK Cymru.	All attendees will share their concerns about the cost of living crises for those living with diabetes. The discussion could lead to actions for the CPG to undertake and/or Diabetes UK Cymru.

- Agorodd Rachel Burr o DUK Cymru y drafodaeth a mynegodd bryderon gan bobl sy'n byw gyda diabetes ynghylch cost bwyta'n iach a rheoli eu diabetes yn ystod y cyfnod anodd hwn.

- Yn sgil pryderon a godwyd ynghylch deall bwydydd gwerth da sy'n helpu i reoli diabetes, cododd Lee Gonzalez eitemau fel uwd a sinamon y mae'n eu defnyddio i fwydo'i fab ac yn helpu i reoli lefelau glwcos yn y gwaed.

- Nodwyd bod eitemau i helpu gyda lefelau siwgr isel fel hoff ddiodydd meddal neu rai adanabyddus sy’n helpu yn mynd yn rhy ddrud.
- Mynegwyd pryderon ynghylch effaith prydau ysgol am ddim, yn enwedig ansawdd bwyd wrth i brisiau barhau i godi a chyllidebau yn aros yr un fath.
- Nodwyd math newydd/rhyfedd o ddiabetes sydd wedi'i gysylltu â phobl sy'n byw gyda Covid hir, lle nad yw'r math yn glir.
- Trafodwyd deiet llysieuol a diabetes, gyda rhai yn nodi nad oedd cymorth ar gyfer deiet amrywiol ar gael yn eang ac y byddai mwy yn cael ei groesawu i gynorthwyo pobl ag anghenion deietegol gwahanol.
- Nodwyd bod taliadau ar gyfer y costau uwch sy'n gysylltiedig â chyflyrau wedi'u codi yn y Grŵp Trawsbleidiol ar Diabetes fel modd o gefnogi pobl sy'n byw gyda chyflyrau iechyd hirdymor.
- Mynegwyd pryderon am bobl a gafodd ddiagnosis o ddiabetes yn ystod Covid-19, lle na chafwyd cefnogaeth a dealltwriaeth glir o’r cyflwr i’r rhai â diagnosis newydd. Croesewir gofal wedi’i lywio gan drawma a chydraddoldeb gofal i gefnogi pobl sydd newydd gael diagnosis yn ystod cyfnod anodd.
- Croesewir hefyd gefnogaeth ynghylch cyflyrau a all ddeillio o ddiabetes. Trafodaethau ynghylch mynediad at optegwyr da a mynediad at brofion mewn fferyllfeydd cymunedol.

4. UFA

Digwyddiad y Senedd Peter Baldwin yn 21 oed ar 6 Rhagfyr gyda'r nos (18:00 – 20:00). ○ Ddiweddariad Ymgyrch 4Ts ○ Cyflwyniad Astudiaeth ELSA ○ Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol i'w gadarnhau	Peter Baldwin 21st Senedd Event on the evening of the 6th of December (18:00 – 20:00). ○ 4Ts Campaign Update ○ ELSA Study Presentation ○ Minister for Health & Social Services tbc

5. Cau | Close

Cyfarfod nesaf - Dyddiad yw: ○ 18.01.23 ○ 26.04.23 ○ 28.06.23 Ewch ag unrhyw fwyd dros ben yn ôl gyda chi i'r swyddfa/cartref os yn bersonol	Next meeting dates are: ○ 18.01.23 ○ 26.04.23 ○ 28.06.23 Take any left-over food back with you to office/home if in person

- Diwrnod Diabetes y Byd ar y 14 Tachwedd, felly mae Jayne Bryant AS yn bwriadu cyflwyno Datganiad Barn ar gyfer y diwrnod (wythnos ynghynt) ac

efallai y bydd peth gweithredu gan DUK Cymru yn y Senedd yr wythnos flaenorol, gan weithio gyda thîm Jayne Bryant MS i drefnu hynny.

DIABETES UK
DEALL DIABETES. BRWYDRO DIABETES.
KNOW DIABETES. FIGHT DIABETES.
CYMRU